

RutgersWPF

RutgersW

Seksueel geweld binnen en buiten Nederland

Wat weten we over prevalentie en preventie?

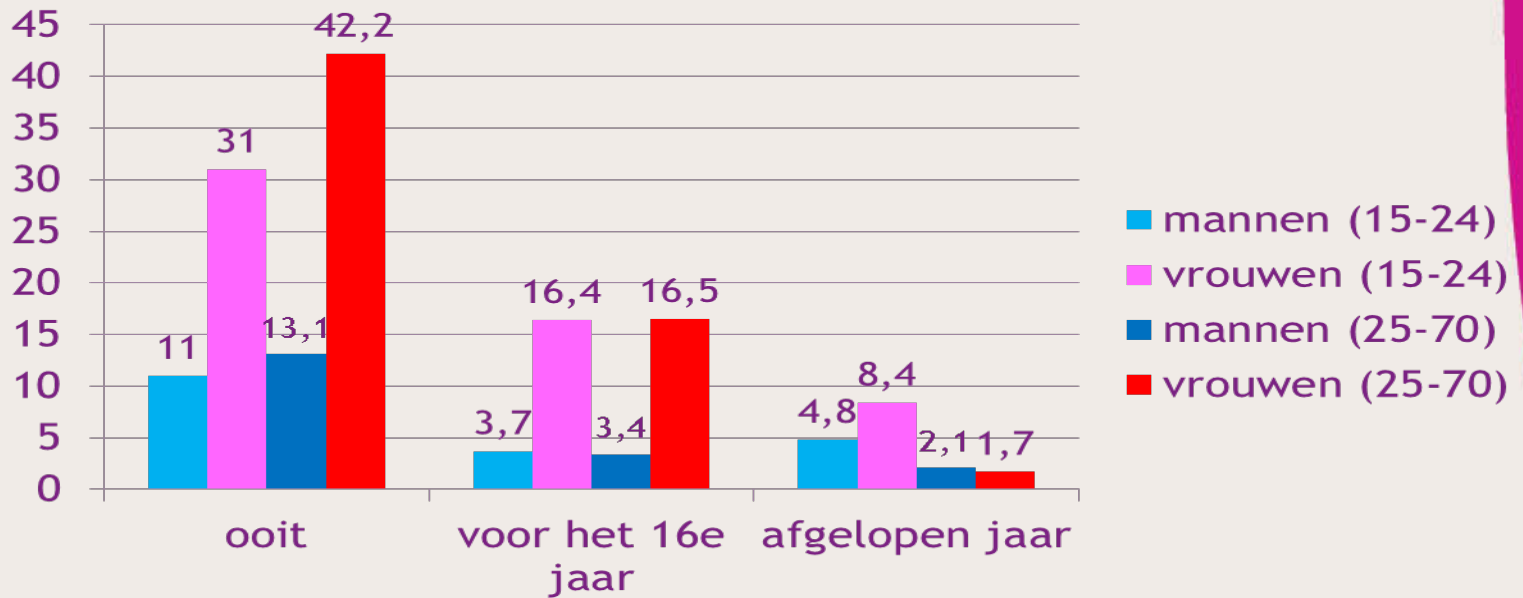
Willy van Berlo

29 november 2013

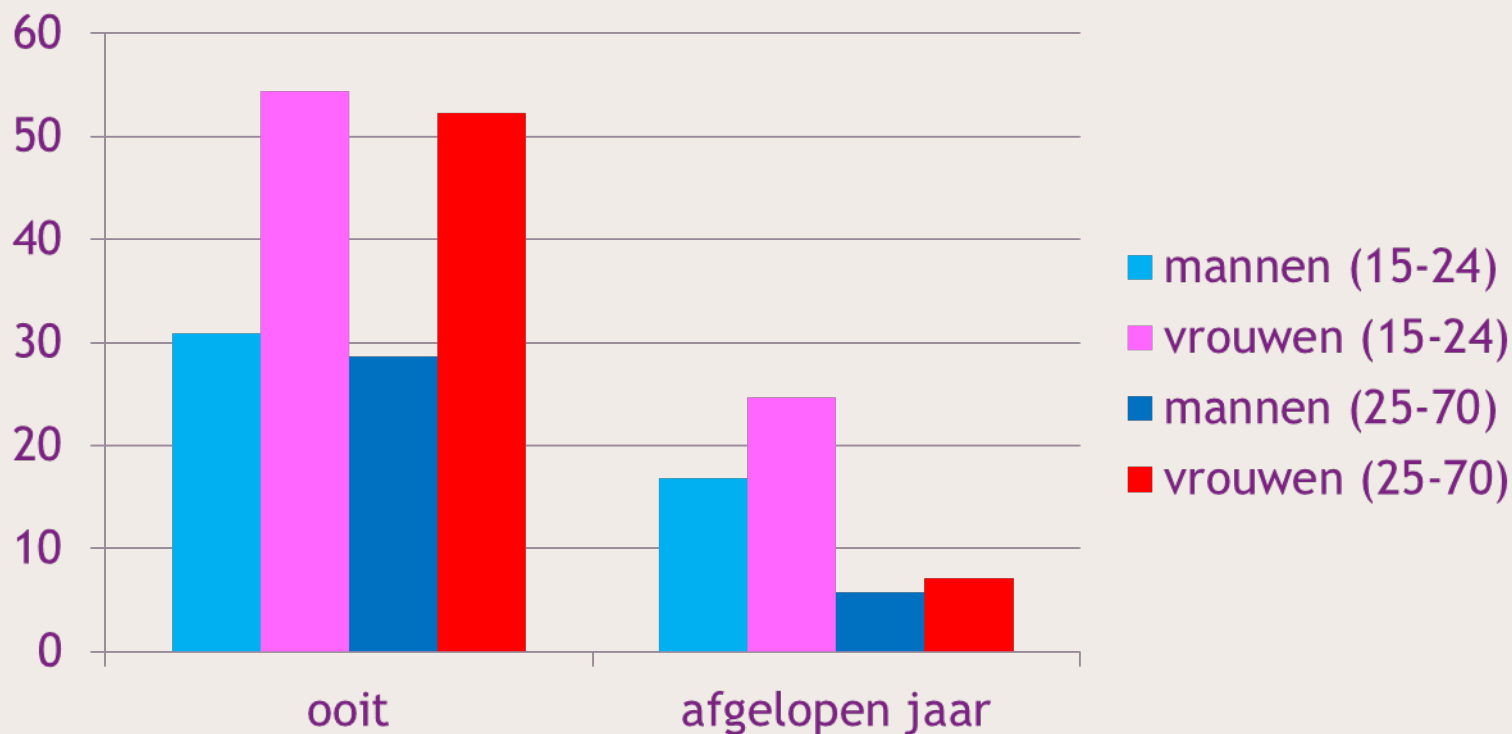
Onderzoek seksuele gezondheid in NL 2012

- On-line vragenlijst
- Representatieve steekproef Nederlandse bevolking
- Leeftijd: 15-70 jaar
- Mannen: n=3927
- Vrouwen: n=4137
- Vragen over allerlei aspecten van seksuele gezondheid, plus vragen over seksueel geweld

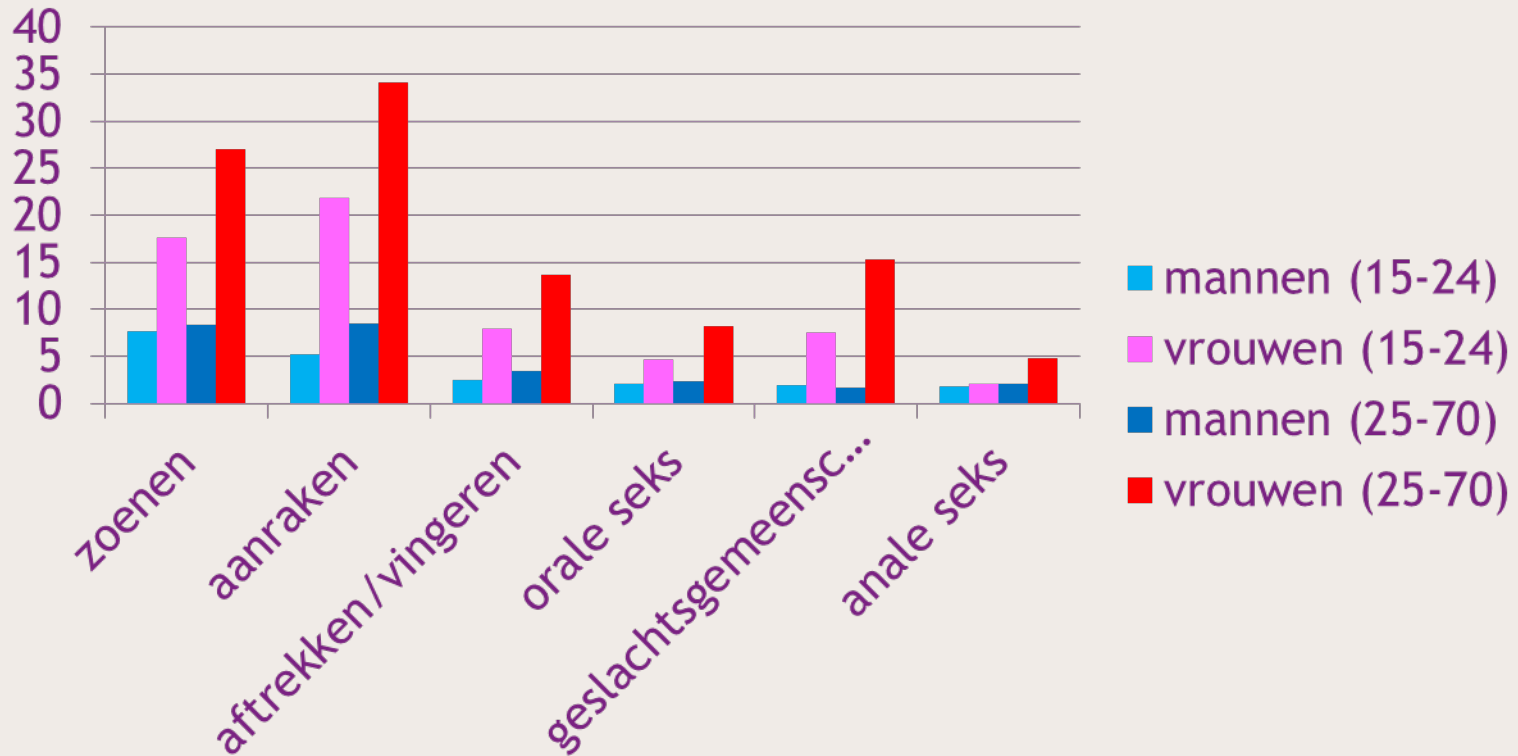
Minstens een vorm van fysieke seksuele grensoverschrijding

Minstens een vorm van niet-fysieke seksuele grensoverschrijding

Vormen van fysieke seksuele grensoverschrijding

Seksueel geweld onder de 16

- 17% van de vrouwen en 4% van de mannen heeft voor hun 16^e een vorm van fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag meegemaakt
- Voor 3% van de vrouwen en 0,7% van de mannen gebeurde dat al voor hun 12e

Ander onderzoek: Seks < 25e

- 17% van de meisjes en 5% van de jongens weleens gedwongen om seksuele dingen te doen of toe te staan die ze niet wilden (De Graaf et al., 2012).
- 1e keer geslachtsgemeenschap gedwongen:
 - 3,3% van de meisjes, 0,2% van de jongens
- 1e keer geslachtsgemeenschap overgehaald:
 - 13,5% van de meisjes, 4,7% van de jongens
- Hoe jonger bij de eerste keer, des te vaker overgehaald/gedwongen
- Meisjes met niet-westerse achtergrond vaker overgehaald/gedwongen

Verschuivingen?

- Seks < 25e:
 - Geen verschillen wat betreft:
 - Gedwongen zijn
 - Zelf dwingen
 - Wel wat betreft:
 - In 2005 1 op de 8 meisjes bij 1e keer overgehaald/gedwongen, in 2012 1 op de 6
- Monitor (2006, 2009, 2012):
 - Geen verschillen

Ander onderzoek: 'Laat je nu horen'

- 84% van de vrouwen en 66% van de mannen hebben sinds hun 14e verjaardag iets meegemaakt op seksueel gebied wat voor hen over een grens ging.
- Ervaringen variëren van hinderlijk aanstaren en opmerkingen tot verkrachting (Kuyper et al., 2009)

Veelvoorkomende scenario's

- Vaste partner die aandringt en zeurt om seks te krijgen (20% meegemaakt)
- Vaste partner die boos wordt om zijn/haar zin te krijgen (bijna 10% meegemaakt)
- Los contact/bekende die aandringt/zeurt om seks te hebben (bijna 20% meegemaakt)
- Los contact/bekende die gebruik maakt van dronkenschap (bijna 15% meegemaakt)
- Los contact/bekende die onverhoeds fysiek contact maakt (hand in broek of onder shirt)

Groepen met relatief veel risico

- Vrouwen
- Jongeren: meeste slachtoffers tussen de 14 en 18 jaar, en daarnaast nog substantieel deel tussen de 19 en de 29 jaar
- Mensen met een beperking

Groepen met relatief veel risico

- Lager opgeleiden

Eerste keer vaker onverwacht, eigenlijk nog willen wachten, minder plezierig, vaker spijt, vaker seks onder druk en dwang, tegen de wil, dwang met geweld (en ook vaker en eerder seks, minder kennis, slechtere risicobescherming..)

- Jonge starters (voor 14^e seks)

Groep klein maar vaker overgehaald of gedwongen bij eerste keer, beschermen zich dan slechter, ouders minder op de hoogte (12-14 jarigen ook minder assertief, minder controle, minder zelfvertrouwen, minder weerbaar, minder kennis)

- LHBT jongens

Meer dwang, ongewilde ervaring, geld gekregen, social media

Risicofactoren

- Dubbele boodschappen en dubbele moraal
- Onduidelijke communicatie
- Meerdere seksuele partners, losse contacten
- Eerdere ervaringen met seksueel misbruik
- Alcohol- en drugsgebruik
- Attitudes, verkrachtingsmythen
- Porno?

Wat is er specifiek bij jongeren?

- Hoog risico, hoge incidentie, ernstige gevolgen
- Seksualiteit en relaties centraal in adolescentie
- Context van experimenteren, onervarenheid en nog gebrekkige competentie
- Lastige dubbele boodschappen
- Maatschappelijke kwetsbaarheid van veel jongeren

Internationaal: Y-SAV

- “Understanding and addressing youth sexual aggression and victimization as a threat to young peoples’ sexual health in Europe” (2010-2013)
- Uitgangspunt: hoge risico, specifieke omstandigheden van jongeren, weinig aandacht voor deze groep (wal en schip)
- Doel: kennis bij elkaar brengen, gestandaardiseerde dataverzameling, multidisciplinaire en multi-country dialoog, mobiliseren van actie (aanbevelingen voor beleid en praktijk)

Europese review:

- Relatief weinig onderzoek waarin jongeren als aparte groep zijn opgenomen
- Info uit 27 landen bij elkaar brengen, met focus op deze groep (12 - 25 jr)
- 113 studies
- Zeer grote variatie:
 - Life time prevalentie vrouwen: 9 - 83%
 - Life time prevalentie mannen: 2 - 66%
 - Mannelijke plegers: 0 - 80%
 - Vrouwelijke plegers: 0.8 - 40%
- Conclusie: de prevalentie is substantieel

Plegers

- Meestal mannen
- Meestal bekenden
- Slachtoffers onder de 16: familie, partner/vriend, iemand uit de buurt
- Bij jongeren: vaak peer-to-peer

Leeftijd plegers

Risicofactoren plegers

- Delictondersteunende attitudes en cognities:
 - Tolerante houding tav seksueel geweld
 - Accepteren van verkrachtingsmythen
 - Minimaliseren en bagatelliseren
- Sociaal-relacionele vaardigheidstekorten:
 - Seksuele interactiecompetentie
 - Zelfregulatie
 - Vaardigheden voor het omgaan met groepsdruk
- Weinig steun, toezicht, controle van ouders of opvoeders

Beschermende factoren

- Warm nest
- Kennis, vaardigheden, attitudes

Wat te doen?

- Wat is belangrijk en waar ontbreekt het vaak aan (YSAV):
 - Jongeren worden niet gezien als 'change agents'
 - Campagnes: jongeren vallen tussen wal en schip
 - Focus op slachtoffers, niet op de rol van mannen
 - Alleen ernstige vormen van SG
 - Seksuele voorlichting vaak niet verplicht
 - + focus op risico's
 - + weinig aandacht voor communicatieve vaardigheden
 - + leraren voelen zich niet geschikt
 - + kinderrechten vs rechten van ouders

Wat te doen?

- Preventie richten op theorie/risicofactoren
 - Warm nest, communicatie kind en ouder
 - Vroeg beginnen
 - Informatie, relationele en communicatieve vaardigheden, attitudes, gedrag
- Seksuele voorlichting
 - Op maat
- Weerbaarheid
 - Nee leren zeggen (maar ook ja ...)
- Ouderondersteuning (maar ook docenten...)
- Plegers

Seksuele voorlichting op school

- In het algemeen (review Unesco): goede seksuele voorlichting verhoogt kennis, zorgt voor positieve waarden en attitudes, verbetert vaardigheden en communicatie met ouders, stelt eerste keer geslachtsgemeenschap uit, vermindert aantal seksuele partners en verbetert veilig vrijgedrag (condoomgebruik etc.)

Seksuele voorlichting op school (2)

- The WHO guidelines for sexuality education

“Sexuality education seeks the following outcomes: To be able to build (sexual) relationships in which there is mutual understanding and respect for one another’s needs and boundaries and to have equal relationships. This contributes to the prevention of sexual abuse and violence.”

- Niet alleen rampenbestrijding: focus op angst, risico’s en gevaar is geen goede basis voor empowerment

Respect Limits

- beïnvloeden van attitudes en cognities die ten grondslag liggen aan vertoond seksueel grensoverschrijdend gedrag:
 - rigide stereotiepe opvattingen
 - bagatelliseren, minimaliseren seksueel grensoverschrijdend gedrag
- verbeteren van delictgerelateerde vaardigheden:
 - seksuele interactiecompetentie, zoals het herkennen van grenzen en signalen bij jezelf en de ander en in staat zijn hierop adequaat te reageren en te communiceren
 - reguleren van gedrag: herkennen van keuzemomenten en het toepassen van gedragsalternatieven
 - omgaan met groepsdruk of andere vormen van sociale beïnvloeding (bijv. media, cultuur/religie)
- ouders of opvoeders: leren hun kind te steunen bij de gedragsverandering en leren beter toezicht te houden

Wat werkt?

- Algemeen (reviews WHO):
 - Weinig onderzoek
 - Aanwijzingen:
 - Promoten van gendergelijkheid op school
 - Veranderen van sociale en culturele normen t.a.v. gender
 - Reduceren van alcohol

Wat werkt?

- Lang leve de liefde (voortgezet onderwijs):
 - Effectstudie: meer kennis, meer liberale attitude ten aanzien van homoseksualiteit, betere inschatting van aangeven van grenzen en wensen op het gebied van seksualiteit, en meer communiceren
- Week van de lentekriebels: Relaties en Seksualiteit (basisonderwijs)
 - Effectstudie: meer kennis over seksueel misbruik en intimidatie; positief effect op assertiviteit, betere communicatieve vaardigheden met ouders over seks; structurele aandacht heeft meerwaarde

Wat werkt?

- Onderzochte preventieprogramma's tonen wel effecten aan op attitudes, vaardigheden, kennis, intenties
- Maar niet op gedrag
- Respect Limits: recidive van 3%

Waarom zo lastig?

Vragen?